

גמ' חולין (י:) - מנא הא מילתא דאמור רבנן אוקי מילתא אחזקתיה

רב דניאל שטיין

א. ספרא (פר' תזריע פר' ד' פרק ו') - וטמא אותו, את הודאי הוא מטמא ואינו מטמא את הספק.

ב. חי' הגר"ח על הש"ס (שם) - הגרא"ז נ"י בשם הגר"ח"ס ז"ל תירץ קושייתם, דטומאת נגעים לא חל ממילא אלא דוקא על ידי אמירת הכהן טמא, וכל זמן שאינו אומר אין כאן טומאה כלל, והוא צריך לומר טמא כשהוא יודע שהוא טמא, אבל אם אין ידוע לו כיצד יאמר טמא בזמן שהוא אינו יודע, ולא שייך כאן כלל טומאה מספק.

ג. רש"י (ויקרא י"ג, ג') - "וראהו הכהן וטמא אותו" - יאמר לו טמא אתה ששער לבן סימן טומאה הוא גזירת הכתוב.

ד. ספרא (פר' תזריע פר' א' פרק א' אות ט') - שאין טומאה וטהרה אלא מפי כהן, הא כיצד חכם שבישראל רואה את הנגעים ואומר לכהן אעפ"י שוטה אמור טמא והוא אומר טמא, אמור טהור והוא אומר טהור, דבר אחר מה תלמוד לומר או אל אחד מבניו הכהנים לפי שנאמר על פיהם יהיה כל ריב וכל נגע היקיש ריבים לנגעים מה נגעים ביום אף ריבים ביום.

ה. מדרש תהלים (מזמור א') - "יהיו לרצון אמרי פי והגיון לבי לפניך" (תהלים י"ט, ט"ו), שיעשו לדורות, ויוחקו לדורות, ואל יהו קורין בהם כקורין בספרי מירס, אלא יהיו קורין בהם והגיון בהם, ונוטלין עליהן שכר כנגעים ואהלות. יהיו לרצון אמרי פי.

ו. חי' חת"ס חולין (שם) - לא קאמר אזלינן בתר חזקה כדאמרינן לקמן אזלינן בתר רובא משום דהכא מיירי מחזקה דנאמרה בש"ס בכמה דוכתי' שהוא חזקת המנהג כגון בפ' עשרה יוחסין בנה מורכב על כתיפה והוא בש"ע א"ע סי' י"ט שזה הוה דבר שמעולם לא ראינו ולא ידענו שכך הי' אלא מכח חזקת התנהגותם אנו דנין שכך הוא וכן אשה שהוחזקה נדה שלבשה בגדי נדה בעלה לוקה עליה היינו משום שאין מנהג שתלבש בגדי נדה אם לא שהיא נדה באמת והרי החזיקה בעצמה שהיא נדה וכן חזקה שאין אדם פורע בתוך זמנו הוא חזקה ממנהג עולם וכו' ובכגון אלו כ' תוס' ופסק ש"ך ח"מ סוף סי' פ"ב דאין כל החזקות שוות. ויש חזקה אחרת היינו מלתא דאתחזק תלתא זימני כשור המועד וכו'. וכאן מיירי מדבר שראינו כן הוא ומספקינן דלמא נשתנה מאז ועד עתה ולא שייך אזלינן בתר חזקה אלא מוקמי' לי' אחזקה קמיייתא כמו שהי' כן הוא לעולם עד שיודע לך שנשתנה כגון אשה שהיא לפנינו בחזקת א"א והלך בעלה למד"ה אפי' כמה שנים הבא עלי' בחנק קאי דהיא בחזקת א"א והיא בחזקת חי ואפי' הניחו זקן או חולה כבמתני' בפ' כל הגט.

ז. תוס' יו"ט (ניזיר פ"ט מ"ב) - וזה לפי שאם לא נלך אחר החזקה אלא נאמר שאפשר שנשתנה ממה שהיה מוחזק בו לא נוכל לעמוד בשום ענין שכשתאמר אפשר שהוא כך תוכל כמו כן לומר אפשר שאינו כך שהדברים האפשריים אין להם תכלית שנוכל לעמוד בשום אחד מהם.

ח. ס' קובץ שיעורים (הערות על הש"ש סי' ד') - דהנה הא דאזלינן בתר חזקה ודאי אין הטעם משום דחזקה מבררת המעשה. והגע בעצמך אשה שזרק לה בעלה גט ספק קרוב לה ספק קרוב לו דמוקמינן לה אחזקת א"א, וכי תאמר שמפני שהיתה ע"ע א"א הדעת מכרעת שהגט ודאי קרוב לו נפל ולא קרוב לה. וע"כ אינו אלא גזה"כ דהיכא דמספקא לך עובדא היכי הוה ניזול בתר חזקה וכו'. וה"נ לענין רובא וחזקה אפשר לומר כן, דבאמת חזקה עדיפא מרובא ומשו"ה אע"ג דלמדנו דאזלינן בתר חזקה אין מזה ראייה במכ"ש דאזלינן בתר רובא, והא דקיי"ל דרובא וחזקה רובא עדיף, היינו לאחר שכבר למדנו דאזלינן בתר רובא ורוב מברר את המעשה ומסלק את הספק, וכיון שאין כאן ספק ממילא חזקה לא מעלה ולא מורידה וכש"נ לענין ע"א. וכשהצעת הדבר לפני מורי הרה"ג ר' שמעון הכהן שליט"א הוטבו דברי בעיניו.

ט. גמ' כתובות (עה-עה:) - היו בה מומין ועודה בבית אביה האב צריך להביא ראייה שמשנתארסה היו בה מומין הללו, ונסתחפה שדהו, נכנסה לרשות הבעל הבעל צריך להביא ראייה שעד שלא נתארסה היו בה מומין אלו, והיה מקחו מקח טעות, דברי ר"מ, וחכמים אומרים במה דברים אמורים במומין שבסתר, אבל במומין שבגלוי אינו יכול לטעון. ואם יש מרחץ באותה העיר אף מומין שבסתר אינו יכול לטעון, מפני שהוא בודקה בקרובותיו וכו'. טעמא דמייתי האב ראייה, הא לא מייתי האב ראייה הבעל מהימן, מני, רבי יהושע היא, דאמר לא מפיה אנו חיין, אימא סיפא נכנסה לרשות הבעל הבעל צריך להביא ראייה, טעמא דמייתי הבעל ראייה, הא לא מייתי הבעל ראייה האב מהימן, אתאן לר"ג, דאמר נאמנת, א"ר אלעזר תברא, מי ששנה זו לא שנה זו. אמר רבא, לא תימא רבי יהושע לא אזיל בתר חזקה דגופא כלל, אלא כי לא אזיל ר' יהושע בתר חזקה דגופא היכא דאיכא חזקה דמומא, אבל היכא דליכא חזקה דמומא, אזיל רבי יהושע בתר חזקה דגופא, דתניא אם בהרת קודם לשער לבן טמא, אם שער לבן קודם לבהרת טהור, ספק טמא, ור' יהושע אומר, כהה. מאי כהה, אמר רבה כהה טהור.

י. ס' קובץ שיעורים (אות רס"ה) - ונראה דהנה עיקר דין חזקה הוא לומר שהדבר לא נשתנה מכפי שהיה קודם שנולד הספק ומזה נלמוד דה"ה אפילו ודאי נשתנה, אלא דמספקא לן אם נשתנה השתנות מרובה או השתנות מועטת, ראוי להעמיד בחזקת שלא נשתנה רק מעט ולא הרבה, וזהו הטעם דחז"ה אלימא דשינוי הנעשה בגוף הדבר הוא שינוי יותר גדול מהיכא שלא נשתנה הדבר רק בדינו, ודמי כמו הכא חדא חזקה והכא תרי חזקה, וכ"ז לבתר דאיכא דין חזקה לומר שלא נשתנה, אמרי' דתרי חזקות עדיפי מחדא חזקה וחז"ה עדיפא משאר חזקות, אבל בס"ט ברה"י דלא אזלינן בתר חזקה, גם חזקות הרבה לא יועילו וה"ה חז"ה, וכן בבית המנוגע כיון דמוכח משם דאמרינן חזקה שלא נשתנה אין חילוק בין שינוי מרובה לשינוי מועט.

יא. ס' מנחת אשר (ויקרא סי' כ"ה) - ואשר ייראה בהכרח ביסודו של דבר דיסוד החזקות כולן אחד הוא, ואף דהחזקין הגוף עדיפא על שאר החזקות דמעיקרא מכ"מ יסודן אחד דאין לנו לבדות השתנות מלבנו עד שיוברר שכן הוא, וכל שלא הוברר דנשתנה הדבר אזלינן בתר מעיקרא לומר דמה שהיה הוא שיהיה ואין כל חדש תחת השמש, ולפי ששורש החזקות אחד הוא אף שחזקת הדין קלישא מחזקת הגוף מכ"מ שפיר איכא למילף מקרא דכתיב גבי חזקת הגוף דאזלינן בתר חזקה דמעיקרא בכל מקום וכו'. ואכתי אית לן למידע מה בין החזקה שיסודה בהשתנות המציאות לשאר חזקות דמוהתן בהשתנות הדין ובמה עדיף כחה של חזקת הגוף מחזקת הדין וכו'. וכשם דמהני דין החזקה אם ודאי נשתנה לאחר את השינוי לזמן המאוחר ביותר ולתלות שנשתנה אך עתה, כמו"כ מורה דין החזקה דאם אכנ אירע שינוי לא היה זה שינוי גדול אלא שינוי קטן, וא"כ זהו שאמרו דחזקת הגוף עדיפא, דהא שינוי בגוף הדבר שינוי גדול הוא מן השינוי בדין בלבד, וא"כ במקום הספק חזקת הגוף אלימה טפי משאר חזקה דמעיקרא ואזלינן בתרא.